

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TƯ PHÁP

ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

ĐÀO THỊ THU AN

**PHÁP LUẬT VỀ CÁC BIỆN PHÁP XỬ LÝ HÀNH CHÍNH
ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

Hà Nội -2020

ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

ĐÀO THỊ THU AN

**PHÁP LUẬT VỀ CÁC BIỆN PHÁP XỬ LÝ HÀNH CHÍNH
ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

Chuyên ngành: Luật Hiến pháp và Luật Hành chính

Mã số: 62380102

**Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. Trần Thị Hiền
2. TS. Nguyễn Thị Kim Thoa**

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của cá nhân tôi.

Các kết quả nêu trong Luận án chưa được công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Các số liệu trong Luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng, được trích dẫn theo đúng quy định

Tôi xin chịu trách nhiệm về tính chính xác và trung thực của Luận án này.

Tác giả luận án

Đào Thị Thu An

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

BLHS	Bộ luật hình sự
BLTTHS	Bộ luật tố tụng hình sự
Cục QLXLVPHC	Cục quản lý xử lý vi phạm hành chính và theo dõi thi hành pháp luật
CUQTE	Công ước quốc tế về các quyền của trẻ em
Luật XLVPHC	Luật xử lý vi phạm hành chính
GDTXPTT	Giáo dục tại xã, phường, thị trấn
NCTN	Người chưa thành niên
UBND	Ủy ban nhân dân
TNHS	Trách nhiệm hình sự
VPPL	Vi phạm pháp luật
VPHC	Vi phạm hành chính
XLHC	Xử lý hành chính
XLHS	Xử lý hình sự

DANH MỤC HÌNH, BẢNG BIỂU

Hình 1	Sự phát triển bộ não của người chưa thành niên từ 5-20 tuổi	Trang 32
Hình 2	Chức năng điều hành của vỏ não trước trán	Trang 32
Hình 3.	Sự trưởng thành của bộ não con người giai đoạn 5 tuổi, trước 12 tuổi, giai đoạn tuổi teen (12-18 tuổi) và giai đoạn 20 tuổi	Trang 33
Hình 4.	Tác động tiêu cực, bất lợi của việc áp dụng hình phạt tù đối với người chưa thành niên tới việc hoàn thành bậc học trung học và làm tăng khả năng tái phạm ở tuổi trưởng thành	Trang 61
Biểu đồ 1	Áp dụng biện pháp xử lý hành chính đối với NCTNVPPL (2006-2010)	Trang 137
Biểu đồ 2	Áp dụng biện pháp XLHC đối với NCTN VPPL (2014-2017)	Trang 138
Biểu đồ 3	Áp dụng biện pháp GDTXPTT đối với NCTNVPPL (2014-2017)	Trang 138
Biểu đồ 4	Áp dụng biện pháp đưa vào trường giáo dưỡng (2006-2010)	Trang 142
Biểu đồ 5	Áp dụng biện pháp đưa vào trường giáo dưỡng (2014-2017)	Trang 142
Biểu đồ 6	Tình hình áp dụng biện pháp quản lý tại gia đình (2014-2017)	Trang 146

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
4. Cơ sở lý luận	5
5. Phương pháp tiếp cận vấn đề nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu.....	5
5.1. Phương pháp tiếp cận.....	5
5.2. Phương pháp nghiên cứu	7
6. Đóng góp mới về khoa học và tính ứng dụng của luận án.....	8
6.1. Đóng góp mới về khoa học của luận án.....	8
6.2. Ý nghĩa thực tiễn và tính ứng dụng của luận án	9
7. Kết cấu của luận án	9
CHƯƠNG 1	10
TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU THUỘC LĨNH VỰC CỦA ĐỀ TÀI.....	10
1.1. Các công trình nghiên cứu trong nước có liên quan đến xử lý hành chính người chưa thành niên vi phạm pháp luật	10
1.1.1. Các công trình nghiên cứu về pháp luật xử lý hành chính đối với người chưa thành niên vi phạm pháp luật	10
1.1.2. Các công trình nghiên cứu so sánh về pháp luật có liên quan đến các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên vi phạm pháp luật với các chuẩn mực quốc tế	17
1.2. Các công trình nghiên cứu ngoài nước có liên quan đến xử lý người chưa thành niên vi phạm pháp luật	19
1.2.1. Các công trình nghiên cứu chung về xử lý người chưa thành niên vi phạm pháp luật	19
1.2.2. Các công trình nghiên cứu có liên quan đến pháp luật Việt Nam về xử lý người chưa thành niên vi phạm pháp luật	21
1.3. Những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu.....	24
1.3.1. Những kết quả nghiên cứu mà luận án sẽ kế thừa và phát triển	24

1.3.2. Những vấn đề cần phải tiếp tục nghiên cứu.....	26
1.4 Giả thuyết nghiên cứu và các câu hỏi nghiên cứu	27
1.4.1. Giả thuyết nghiên cứu.....	27
1.4.2. Câu hỏi nghiên cứu	27
Kết luận Chương 1	29
CHƯƠNG 2 NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ PHÁP LUẬT VỀ CÁC BIỆN PHÁP XỬ LÝ HÀNH CHÍNH ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN VI PHẠM PHÁP LUẬT	30
2.1. Khái niệm và đặc điểm của người chưa thành niên vi phạm pháp luật	30
2.1.1. Khái niệm người chưa thành niên.....	30
2.1.2. Các đặc điểm phát triển của người chưa thành niên.....	31
2.1.3. Khái niệm người chưa thành niên vi phạm pháp luật.....	37
2.2. Pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên vi phạm pháp luật	40
2.2.1. Xử lý vi phạm hành chính, xử phạt vi phạm hành chính và áp dụng các biện pháp xử lý hành chính	41
2.2.2. Sự khác biệt giữa các biện pháp xử lý hành chính với xử phạt vi phạm hành chính	45
2.2.3. Khái niệm các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên	47
2.2.4. So sánh biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên với các biện pháp giám sát, giáo dục và biện pháp tư pháp hình sự đối với người chưa thành niên	49
2.2.5. Nguyên tắc điều chỉnh của pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên.....	54
2.2.6. Nội dung điều chỉnh của pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên.....	56
2.3. Tiêu chí hoàn thiện pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên	67
2.3.1. Phù hợp với tinh thần Hiến pháp 2013 về quyền con người, quyền công dân, bao gồm quyền của trẻ em	68

2.3.2. Tính toàn diện	68
2.3.3. Tính thống nhất, đồng bộ	69
2.3.4. Tương thích với các điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên	70
2.3.5. Tính hiệu quả, đáp ứng yêu cầu thực tiễn, dựa trên các bằng chứng thực tiễn	70
Kết luận Chương 2	71
CHƯƠNG 3 CHUẨN MỰC QUỐC TẾ VỀ BẢO ĐẢM QUYỀN CỦA NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN VI PHẠM PHÁP LUẬT	73
3.1. Các công ước và hướng dẫn quốc tế về bảo đảm quyền của người chưa thành niên vi phạm pháp luật	73
3.1.1. Công ước quốc tế về các quyền của trẻ em và các hướng dẫn quốc tế	74
3.1.2. Công ước các quyền dân sự và chính trị	76
3.1.3. Công ước chống tra tấn và những hành động đối xử hoặc trừng phạt khác mang tính độc ác, vô nhân đạo hay hạ nhục	77
3.2. Nghĩa vụ báo cáo của các quốc gia thành viên về việc thực hiện các công ước liên quan đến tư pháp chưa thành niên/ tư pháp trẻ em	77
3.3. Các quyền của trẻ em vi phạm pháp luật	79
3.3.1. Quyền được bảo đảm lợi ích tốt nhất	80
3.3.2. Quyền không bị cách ly cha mẹ trái với ý muốn	80
3.3.3. Quyền được lắng nghe và có ý kiến trong quá trình tố tụng tư pháp hoặc hành chính có liên quan trực tiếp đến trẻ em	81
3.3.4. Quyền được đại diện và quyền được trợ giúp pháp lý và các hỗ trợ khác	81
3.3.5. Quyền không bị tra tấn, đối xử hay trừng phạt tàn tệ, vô nhân đạo, làm mất phẩm giá; quyền không bị tước tự do trái pháp luật	82
3.3.6. Quyền không bị truy tố, xử lý khi chưa đủ độ tuổi chịu trách nhiệm hình sự	84
3.3.7. Quyền được bảo đảm xét xử công bằng	85
3.3.8. Được suy đoán vô tội cho tới khi bị chứng minh rằng đã phạm tội theo luật pháp	86
3.3.9. Quyền có người đại diện và được hỗ trợ về pháp lý	86
3.3.10. Thủ tục tố tụng khẩn trương, không trì hoãn	86

3.3.11. Không bị ép buộc phải làm chứng hoặc nhận tội, được thẩm vấn hoặc nhờ người thẩm vấn.....	87
3.3.12. Quyền kháng cáo	88
3.3.13. Quyền tham gia và hiểu quy trình tố tụng	88
3.3.14. Quyền bảo đảm bí mật riêng tư và không án tích.....	89
3.4. Cơ chế, cách thức bảo đảm quyền của người chưa thành niên vi phạm pháp luật	90
3.4.1. Tập trung phòng ngừa vi phạm pháp luật.....	91
3.4.2. Thúc đẩy các biện pháp xử lý ngoài tố tụng (biện pháp xử lý chuyên hướng và biện pháp thay thế)	93
3.4.3. Vấn đề tuổi và hệ thống tư pháp trẻ em.....	96
3.4.4. Thiết lập tổ chức của hệ thống tư pháp chưa thành niên/tư pháp trẻ em....	97
3.5. Luật mẫu về tư pháp chưa thành niên và giá trị tham khảo cho Việt Nam.....	98
Kết luận Chương 3	102
CHƯƠNG 4 PHÁP LUẬT VIỆT NAM VỀ CÁC BIỆN PHÁP XỬ LÝ HÀNH CHÍNH ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN VI PHẠM PHÁP LUẬT VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN.....	104
4.1. Khái quát quá trình hình thành và thay đổi của pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên ở Việt Nam.....	104
4.1.1. Quy định về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên trước năm 2012	104
4.1.2. Quy định về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên sau 2012.....	106
4.2. Đánh giá pháp luật hiện hành về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên	107
4.2.1. Biện pháp giáo dục tại xã phường, thị trấn.....	107
4.2.2. Biện pháp đưa vào trường giáo dưỡng	118
4.2.3 Biện pháp xử lý chuyên hướng.....	132
4.3. Thực tiễn thực hiện pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên	135

4.3.1. Tổng quan về số liệu người chưa thành niên bị áp dụng biện pháp xử lý hành chính.....	135
4.3.2. Thực tiễn thực hiện các quy định pháp luật về biện pháp giáo dục tại xã, phường, thị trấn.....	138
4.3.3. Thực tiễn thực hiện quy định pháp luật về biện pháp đưa vào trường giáo dưỡng.....	141
4.3.4. Thực tiễn thực hiện quy định pháp luật về biện pháp thay thế quản lý tại gia đình.....	146
4.4. Mô hình thí điểm hỗ trợ NCTN VPPL dựa vào cộng đồng tại Đồng Tháp và Thành phố Hồ Chí Minh - cơ sở thực tiễn cho việc hoàn thiện pháp luật.....	147
Kết luận Chương 4.....	150
CHƯƠNG 5 QUAN ĐIỂM, YÊU CẦU VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ CÁC BIỆN PHÁP XỬ LÝ HÀNH CHÍNH ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN.....	152
5.1. Quan điểm và định hướng hoàn thiện pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên.....	152
5.2. Các khuyến nghị quốc tế liên quan đến pháp luật về các biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên và phản hồi của Việt Nam.....	153
5.2.1. Công ước quyền trẻ em.....	153
5.2.2. Công ước chống tra tấn.....	156
5.2.3. Công ước các quyền dân sự và chính trị (ICCPR).....	157
5.3. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về biện pháp xử lý hành chính đối với người chưa thành niên.....	158
5.3.1. Giải pháp lâu dài: Ban hành Luật xử lý người chưa thành niên vi phạm pháp luật.....	158
5.3.2. Các giải pháp trước mắt.....	163
Kết luận Chương 5.....	170
KẾT LUẬN.....	173
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ.....	178
DANH MỤC CÁC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	179